

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हकसम्बन्धी
नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण
२०७९ बैशाख देखि असार मसान्तसम्म
सम्पादित प्रमुख क्रियाकलापहरूको विवरण

थारू आयोग
अनामनगर, काठमाण्डौ

थारू आयोग
काठमाण्डौ, नेपाल

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) र नियमावली, २०६५को नियम ३ बमोजिम
प्रकाशित विवरण

आ.व.२०७८/०७९(२०७९ बैशाख देखि २०७९ असार मसान्तसम्म)

१. आयोगको स्वरूप र प्रकृति:

नेपालको संविधानको भाग २७ धारा २६३ मा थारू आयोगको व्यवस्था छ । जसमा अध्यक्ष र अन्य चार जनासम्म सदस्य रहने व्यवस्था छ । थारू समुदायको इतिहास र संस्कृतिको पहिचान, हक, हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा थारू समुदायको सशक्तीकरण गर्नका लागि थारू आयोग ऐन, २०७४ जारी भई कार्यान्वयनमा रहेको छ ।

थारू आयोग ऐन, २०७४ मा आयोगको कार्यालय काठमाण्डौ उपत्यकामा रहने व्यवस्था भएको छ र आयोगले आवश्यकतानुसार प्रदेश तहमा समेत कार्यालय स्थापना गर्न सक्ने व्यवस्था छ । आयोगको कार्य संचालनको लागि सचिवको नेतृत्वमा विभिन्न पदका १३ (तेह्र) जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ । आयोगले मूलतः थारू सम्बद्ध नीति निर्माणका लागि नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने तथा सुझाव दिने, सरकारद्वारा संचालित नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र समुदायको सशक्तीकरणका लागि चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गर्दछ ।

२. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार:

थारू आयोग ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ७ मा (क) देखि (घ) सम्म जम्मा १९ वटा काम, कर्तव्य र अधिकार आयोगले गर्ने गरी उल्लेख भएको छ जो निम्नानुसार छन्:

- क) थारू समुदायको समग्र स्थितिको अध्ययन गरी तत्सम्बन्धमा गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधारका विषयमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने,
- ख) थारू समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तीकरणका लागि राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने,
- ग) थारू समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तीकरणका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भए नभएको विषयमा अध्ययन

अनुसन्धान गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न चाल्नु पर्ने कदमका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,

घ) थारु समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तीकरणका सम्बन्धमा भईरहेका कानून, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्थामा गर्नु पर्ने सुधारका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,

ङ) थारु समुदायसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

च) आयोगले गरेका सिफारिश वा दिएका सुझाव कार्यान्वयनका सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने वा गराउने,

छ) थारु समुदाय भित्र आर्थिक वा सामाजिक रूपमा पछाडि परेका व्यक्तिको विकास र सशक्तीकरणका लागि विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने,

ज) थारु समुदायको भाषा, लिपि, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यस्तो भाषा, लिपि, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको संरक्षण र विकासका लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिश गर्ने,

झ) थारु समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तीकरणका लागि चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

ञ) थारु समुदायका विद्यमान कुरीति, अन्धविश्वास तथा सबै प्रकारको शोषणको अन्त्य गरी थारु समुदायको सशक्तीकरणको लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिश गर्ने,

ट) थारु समुदायमा रहेका परम्परागत सीप, प्रविधि र विशिष्ट ज्ञानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी व्यावसायिक प्रयोगमा ल्याउन सहयोग गर्ने,

ठ) थारु समुदायको सम्बन्धमा नेपाल पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौता कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरी नेपाल सरकारलाई आवश्यक सिफारिस वा सुझाव दिने,

ड) थारु समुदायको अधिकार उल्लंघन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाका विरुद्ध उजुरी संकलन गरी सो उपर छानबीन तथा तहकिकात गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गर्ने,

ढ) थारु समुदायको पहिचानका सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन र अनुसन्धान गरी थर सूचीकृत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिश गर्ने,

- ग) थारु समुदायको भौतिक अभौतिक संस्कृति संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि जीवित संग्रहालय स्थापना र परिचालनका लागि नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिश गर्ने,
- त) थारु समुदायको उद्गमस्थलको खोज अनुसन्धान गरी त्यस्ता पुरातात्विक र ऐतिहासिक संरचना, वस्तु र स्थलको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिश गर्ने,
- थ) थारु समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सशक्तीकरणका लागि नेपाल सरकार र अन्य संघ संस्थाहरुले सञ्चालन गर्ने चेतनामूलक कार्यक्रमहरुको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- द) आयोगका अध्यक्ष, सदस्य तथा कर्मचारीको लागि आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने,
- ध) आयोगको वार्षिक योजना र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

ऐनको दफा ८ मा आयोगले आफ्नो काम कारवाहीको विषयमा राय परामर्श लिन सक्ने, दफा ९ मा आफ्नो कार्यका लागि विशेषज्ञको सेवा लिन सक्ने, दफा १० मा विशेष प्रकृतिको कार्यका लागि समिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्ने र दफा ११ मा सरकारी निकाय वा सार्वजनिक संस्थासँग समन्वय तथा सहकार्य गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

३. आयोगमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य विवरण:

नेपाल सरकारको मिति २०७७/०८/३१ गतेको निर्णय बमोजिम राष्ट्रिय किताबखानामा मिति २०७७/११/०२ मा दर्ता भई अद्यावधिक भएको संगठन संरचना बमोजिम हाल १३ जना स्थायी दरबन्दी रहेको छ । आयोगमा आवश्यक पर्ने कम्प्युटर अपरेटर, ह.स.चा., कार्यालय सहयोगी र पदाधिकारीका लागि आवश्यक कर्मचारी सेवा करारमा लिन सक्ने गरी दरबन्दी रहेको छ । हाल आयोगमा स्थायी र करार गरी जम्मा २६ जना कर्मचारीहरु कार्यरत छन् । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय आयोगको लागि नेपाल सरकारसँग सम्पर्क गर्ने सम्पर्क मन्त्रालयको रूपमा रहेको छ । आयोगको शाखागत कार्यविवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

प्रशासन तथा योजना शाखाको कार्य विवरण:

- आयोगका कर्मचारीहरुको काज, विदा, हाजिरी, कार्यकक्ष व्यवस्थापनसम्बन्धी,
- कर्मचारीहरुको सरुवा, बढुवा, पुरस्कार र विभागीय सजायसम्बन्धी,

- आयोग भवनको सुरक्षा, पालो पहरा र सरसफाइ सम्बन्धी कार्य,
- माननीय अध्यक्ष, माननीय सदस्यहरू र सचिवको कार्यकक्ष व्यवस्थापन र वहाँहरूको निजी सहायकको व्यवस्था,
- माननीय अध्यक्ष, माननीय सदस्यहरू र सचिवको भ्रमण कार्यक्रमको समन्वय,
- आयोगको बैठकको माइन्युट तयार गर्ने, अन्य बैठक तथा अन्तरक्रियाको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य,
- टेलिफोन, पानी, शौचालय, विजुली, इन्टरनेट, वेब साइट आदिको व्यवस्था गर्ने,
- सवारी साधन, इन्धन, चालकको व्यवस्था,
- आयोग भवनको सामान्य मर्मत सुधार,
- सवारी साधन, मेसिनरी औजार र कार्यालय सामानको खरिद एवं मर्मत सुधार,
- सवारी साधनको पार्किङ्ग व्यवस्थापन,
- आयोग परिसरमा वगैँचा व्यवस्था,
- आयोगको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, संचालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा खर्च सम्बन्धी,
- आयोगको कामकारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- आयोगले तोकेका अन्य थप कार्यहरू ।

अधिकार प्रवर्द्धन तथा सशक्तिकरण इकाईको कार्य विवरण:

- थारु आयोग ऐनले निर्दिष्ट गरेको कार्यसम्पादन गर्न थारु समुदायको समग्र स्थितिको अध्ययन एवं अनुसन्धान सम्बन्धी,
- नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधारको मार्गचित्र तयारी गर्ने,
- थारु समुदायको हकहितको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सशक्तिकरण सम्बन्धी कार्य,
- थारु समुदायको थर पहिचान सम्बन्धी कार्य,
- थारु भाषा लिपि, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य र कलाको अध्ययन अनुसन्धान सम्बन्धी,
- थारु समुदायको उन्नतिका लागि योगदान गर्ने व्यक्ति एवं संघसंस्थाहरू संगको सम्बन्ध र सम्पर्क स्थापना,

- सवै प्रकारको शोषणको अन्त्य, विद्यमान कुरिति एवं अन्धविश्वासको अन्त्य गर्न चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन,
- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहसंग सम्पर्क एवं समन्वय सम्बन्धी,
- आयोगको नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधी निर्माण एवं परिमार्जन,
- आयोगको निर्णय बमोजिम गठन हुने समितिका पदाधिकारी एवं सदस्यहरुको योग्यता, पारिश्रमिक र अन्य सुविधा निर्धारण सम्बन्धी,
- थारु आयोग ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ७ बमोजिमका थप कार्यहरु,
- आयोगले तोकेका अन्य कार्यहरु ।

४. आयोगबाट प्रदान गरिने सेवा:

- थारु समुदायको समग्र स्थितिको अध्ययन,
- नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधारका विषयमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने,
- थारु समुदायको भाषा, लिपि, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको अध्ययन अनुसन्धान, थारु समुदायसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- थारु समुदायको अधिकार उल्लंघन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाका विरुद्ध उजुरी संकलन गरी सो उपर छानबीन तथा तहकिकात गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गर्ने,
- चेतनामूलक कार्यक्रम,
- सशक्तीकरण,
- कुरिति र शोषणको न्यूनीकरण,
- सीप र प्रविधिको प्रबर्द्धन ।

५. सेवा प्रदान गर्ने निकायको शाखा र जिम्मेवार अधिकारी, सम्बन्धित शाखा प्रमुख:

यस आयोगको स्वीकृत संगठन संरचना अनुसार १ शाखा र १ इकाई रहेका छन् । शाखाका जिम्मेवार अधिकारी र प्रमुख देहाय अनुसार छन् ।

सि.नं	शाखाको नाम	शाखा प्रमुख	जिम्मेवार अधिकारी

१	प्रशासन तथा योजना	घनश्याम (उपसचिव)	उपाध्याय	कृष्णकान्त उपाध्याय (सचिव)
२	अधिकार प्रवर्द्धन तथा सशक्तिकरण इकाई	अन्जु सिंह (उपसचिव)	के.सी.	कृष्णकान्त उपाध्याय (सचिव)

६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि:

- यस आयोगबाट प्रदान गरिने सेवामा कुनै पनि दस्तुर नलाग्ने ।
- सूचना माग गर्दा नियमानुसार दस्तुर लाग्नेछ ।

७. निवेदन, उजुरी उपर निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी:

यस आयोगमा दर्ता भएका निवेदन/उजुरी प्राप्त भएपश्चात सम्बन्धित शाखामा जाने गर्दछ । सम्बन्धित शाखाबाट सामान्यतया, एक हप्ताभित्र निर्णय गर्ने अधिकारी वा पदाधिकारी वा आयोगबाट निर्णय गराइने व्यवस्था गरिएको छ ।

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी:

निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी - कार्यालय प्रमुख (सचिव)

९. सम्पादन गरेको कामको विवरण:

यस आयोगले यस अवधिमा देहाय अनुसार कार्य सम्पादन गरेको छ:

१) मिति २०७९/०१/०८ गते आयोगको वार्षिक कार्यक्रम मध्ये सीप विकास तथा क्षमता विकास कार्यक्रम अन्तर्गत मधेश प्रदेशको रौतहट जिल्लास्थित चन्द्रपुर नगरपालिकामा सञ्चालन भएको थारु महिलाहरूको लागि ढक्याजस्तै हस्तकलाका सामग्रीहरू बनाउने तालिमको समापन कार्यक्रममा आयोगका माननीय सदस्य सुबोध सिंह थारुज्यू सहभागी हुनुभएको छ ।

२) मिति २०७९ बैशाख १६ गते थारु आयोग, UNDP का Government Advisors र थारु कल्याणकारिणी सभाका पदाधिकारीहरूबीच लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण र थारु समुदायको समावेशीकरण सम्बन्धी छलफल सम्पन्न भएको छ ।

३) माननीय डा. उमाशंकर चौधरीज्यूले मिति २०७९ बैशाख ३० गते सम्पन्न भएको स्थानीय तह निर्वाचनको अनुगमन तथा पर्यवेक्षणको लागि नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व) जिल्लाका थारु बाहुल्य रहेको स्थानीय तहहरूमा प्रस्थान गरी अनुगमन भ्रमण गर्नुभएको छ ।

४) माननीय सुबोध सिंह थारुज्यूले मिति २०७९ बैशाख ३० गते सम्पन्न भएको स्थानीय तह निर्वाचनमा निर्वाचनमा हुनसक्ने आचारसंहिता, मानव अधिकारको उल्लंघनको विषयमा बाँके जिल्लाका थारु बाहुल्य रहेको स्थानीय तहहरूमा अनुगमन भ्रमण गर्नुभएको छ ।

५) मिति २०८९ जेष्ठ १७ गते थारु आयोग र जुरी नेपालका पदाधिकारीहरूबीच थारु आयोगको अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका को मस्यौदा उपर छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

६) मिति २०७९/२/२३ मा वर्दिया जिल्लाको मधुवन नगरपालिका वडा नं. ३ ओराली बजारमा भएको गोली काण्डको घटनाका सम्बन्धमा आयोगलबाट घटनाको सत्यतथ्य छानविन गरी दोषी उपर कारबाही गर्न, मृतकका परिवारलाई उचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्न, घाइतेहरूको यथाशिघ्र उपचारको व्यवस्था गर्न र भविष्यमा त्यस्ता घटनाहरू घट्ने अवस्था आउन नदिन उपयुक्त कदम चाल्न नेपाल सरकारका तीनै तहलाई अनुरोध गरी विज्ञप्ति जारी गरिएको छ ।

आयोगका माननीय अध्यक्ष विष्णु प्रसाद चौधरीज्यूले उक्त घटनाकाको स्थलगत अनुगमन गरी त्यहाँका जनप्रतिनिधि, स्थानीय समुदाय तथा मृतकको परिवार, स्थानीय बुद्धिजिवि र वरघर लगायतका व्यक्तिहरूसँग छलफल गर्नुभएको छ ।

७) मिति २०७९ जेष्ठ २५ गते थारु आयोग, थारु समुदायका संघीय सांसदज्यूहरू, थारु कल्याणकारिणी सभाका पदाधिकारीज्यूहरू र अन्य थारु बुद्धिजिविहरूबीचमा आरक्षण व्यवस्थामा थारु कलष्टर र आयोगबाट गरिएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन को विषयमा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

१०. प्रमुख र सूचना अधिकारीहरूको नाम र पद:

यस आयोगको प्रमुख र सूचना अधिकारीको नाम र पद देहाय अनुसार रहेकोछ ।

सि.नं.	नाम	पद
१	कृष्णकान्त उपाध्याय	सचिव

२	चन्द्रा थापा	शाखा अधिकृत(सूचना अधिकारी)
---	--------------	----------------------------

११. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाहरूको सूची:

यस आयोगसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची देहाय अनुसार रहेकोछ ।

क्रम संख्या	ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची
१	थारू आयोग ऐन, २०७४
२	थारू आयोग नियमावली, २०७८
३	थारू आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीको आचारसंहिता, २०७८
४	आयोगका पदाधिकारीहरूको कार्यविभाजन
५	आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७८
६	आयोगको बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८

१२. अम्दानी, खर्च तथा आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण:

खर्च विवरण:

२०७९ असार महिनासम्म

ब.उ.शि.नं.२३२००००१३(पदाधिकारीतर्फ)

म.ले.प.फा.नं. २१०

ब.उ.शि.नाम:थारूआयोग

आ.व.२०७८/०७९

बार्षिक बजेट रू.	असार महिनासम्मको खर्च रू.	बाँकी बजेट रू.	कैफियत
७५,००,५६३/-	६९,४२,२९७/-	५,५८,२२५/-	

ब.उ.शि.नं२३२०००११३(चालू)

म.ले.प.फा.नं. २१०

ब.उ.शि.नाम:थारुआयोग

आ.व.२०७८/०७९

बार्षिक बजेट रू.	असार महिनासम्मको खर्च रू.	बाँकी बजेट रू.	कैफियत
३,४०,००,०००/-	३,०९,५८,१६३/-	३०,४१,,८२६/४४	

ब.उ.शि.नं.२३२०००११४(पूँजीगत)

म.ले.प.फा.नं. २१०

ब.उ.शि.नाम:थारुआयोग

आ.व.२०७८/०७९

बार्षिक बजेट रू.	असार महिनासम्मको खर्च रू.	बाँकी बजेट रू.	कैफियत
१,७३,२५,०००/-	१,६०,९७,१०८/-	१२,२७,८९२/-	

१३. अघिल्लो आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक निकायले कुनै कार्यक्रम वा आयोजना सञ्चालन गरेको भए सोको विवरण:

क) गुरुवा/भलमन्सा तथा स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूसँग छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम - चितवनको सौरहा, रुपन्देहीको मणिग्राम, धनगढी, सिरहाको मिर्चैया र मोरङको विराटनगर गरी ५ ठाउँमा सम्पन्न भएको ।

ख) सिकलसेल एनिमिया रोकथाम सम्बन्धी छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम - बाँके जिल्लाको कोहलपुर ।

ग) थारु समुदायको थर सूचीकरण सम्बन्धी एक दिवसीय कार्यक्रम - काठमाडौं ।

१४. सार्वजनिक निकायको वेबसाईट भए सोको विवरण,

Website- www.tharucommission.gov.np

टोल फ्री नं. १६६०-०१-५७-०००

१५. सार्वजनिक निकायले प्राप्त गरेको वैदेशिक सहायता, ऋण, अनुदान एवं प्राविधिक सहयोग र सम्झौता सम्बन्धी विवरण:

- वैदेशिक सहायता, ऋण, अनुदान एवं प्राविधिक सहयोग र सम्झौता नभएको ।

१६. सार्वजनिक निकायले संचालन गरेको कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन,

- आयोगको आ.व.२०७७/०७८ को वार्षिक प्रतिवेदन निर्माण भएको ।

१७. सार्वजनिक निकायले वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली र त्यस्तो सूचना संरक्षण गर्न तोकिएको समयवधि:

- हालसम्म नतोकिएको ।

१८. सार्वजनिक निकायमा परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सो उपर सूचना दिइएको विषय:

- सूचना माग नभएको ।

१९. सार्वजनिक निकायका सूचनाहरू अन्यत्र प्रकाशन भएका वा हुने भएको भए सोको विवरण:

- अन्यत्र सूचना प्रकाशन नभएको ।

२०. तोकिए बमोजिमका अन्य विवरण:

क्रमशः प्रकाशन हुने ।